

CJELOŽIVOTNO UČENJE I VRIJEDNOST OBRAZOVANJA

LIFELONG LEARNING AND THE VALUE OF EDUCATION

Ana Skledar Ćorluka

Veleučilište Baltazar Zaprešić, Zaprešić, Hrvatska

Sendi Deželić

Veleučilište Baltazar Zaprešić, Zaprešić, Hrvatska

Helena Štimac

Ekonomski fakultet Osijek, Osijek, Hrvatska

©MESTE

JEL Category: I2, I21

Apstrakt

U današnje vrijeme tehnoloških promjena, ekonomski čimbenici potiču nas da radimo na sebi, da se razvijamo jer životni vijek se znatno produžio isto kao i radni vijek. Starenje stanovnika istovremeno stvara teškoće i prilike. Ono povećava pritisak za povećanje javne potrošnje, ali isto tako i smanjuje gospodarski rast. Ne postoji razlog da svoje iskustvo na poslu i kasnije u mirovini ne upotpunimo specifičnim znanjima. Današnje generacija predstavlja društvo inovacija, informacija te informatizacija, kao i multikulturalno društvo željno novog načina rada i pristupa postizanju uspjeha. Da bismo se uhvatili u koštac sa svim novinama potrebno je prilagoditi se promjenama, a promjene većini ljudi teško padaju. Ukoliko ne želimo da nas ovo moderno vrijeme pregazi potrebno je okrenuti se novim načinima učenja i stjecanja određenih kompetencija. Mlađe generacije već su zahvaćene novim valom učenja. U današnje vrijeme sve je popularniji timski rad još od najranijih faza obrazovanja, također, tu se spominje i kreativni rad koji je nezaobilazan dio svih institucija koje žele pružati svojim učenicima veću vrijednost i na kraju vrlo bitno je spomenuti e-učenje, zahvaljujući kojem je učenje postalo dostupno apsolutno svakoj osobi željenoj znanja. Iz svega spomenutog javio se koncept cjeloživotnog učenja koji je uzeo znatnog maha kod osoba neovisno o životnoj dobi. Cilj rada je ukazati na važnost obrazovanja i na koristi koje nam donosi cjeloživotno učenje.

Ključne riječi: obrazovanje, cjeloživotno učenje, ljudski potencijali, kreativni rad, vrijednosti.

Abstract

Nowadays, the days of technological changes, economic factors encourage us to work on ourselves, to develop ourselves, because lifetime is significantly extended as well as working life.

Adresa autora zaduženog za korespondenciju:

Ana Skledar Ćorluka

a.skledar.corluka@bak.hr

Population aging is at the same time full of difficulties but very challenging and full of opportunities. It increases a pressure to increase public spending, but also reduces economic growth. There is no reason not to fulfil one's specific knowledge during his professional work life, and, also, later in a retirement. Today's generation is a society of innovation, information and computerization, as well as a multicultural society eager for new modes and approaches to achieve success. It is necessary to adapt to changes, but changes are very difficult to except. If one doesn't want to be run over by this modern time, it is necessary him to turn to new ways of learning and to acquire certain competencies. Younger generations have already been affected by the new wave of learning. Nowadays, we all work in teams and we are all a part of some kind of the team from the earliest stages of education. Creative work is an indispensable part of all institutions that want to provide greater value to their students and it is also very important to mention e-learning, thanks to which learning becomes available to everyone eager of knowledge. For all the aforementioned, the concept of lifelong learning has occurred, and has taken significant impact at people regardless of their age. The aim of this paper is to emphasize the importance of the education and the benefits that lifelong learning brings.

Keywords: education, lifelong learning, human resources, knowledge, creative work

1 UVOD

S pojmom obrazovanje susrećemo se u svakodnevnim razgovorima, kako u pedagoškim, tako i u društvenim krugovima. Obrazovanje razmatramo kao povijesnu i društvenu kategoriju, kao proces obrazovnoga djelovanja i instituciju. U izravnoj je vezi s potrebama proizvodnje materijalnih dobara, sa stupnjem razvoja znanosti i tehnike, s ideologijom koja u njega ugrađuje razne ciljeve i s političkim uređenjem nekog društva. Obrazovanje je uvijek bilo važna odrednica kako za pojedinca tako i za narod u cjelini. Znanja, vještine, kreativnost, odgoj, komunikativnost, stjecanje identiteta, profesionalne i stručne kompetencije, koje se razvijaju kroz proces obrazovanja, glavni su faktori koji se odražavaju na osobnost, uspjeh, zapošljavanje i u konačnici, prosperitet društva. Cjeloživotno učenje postalo je jedna vrlo često upotrebljavana sintagma ne samo u stručnim raspravama nego i u svakodnevnom govoru. Cjeloživotno je učenje tijesno povezano s problematikom obrazovanja odraslih pa se stječe dojam da su to isto značnice, makar one to nisu. Cjeloživotno učenje posjeduje obrazovnu vrijednost koju je potrebno naglasiti i poticati te ostvarivati kroz sve etape životne karijere.

2 ZNAČAJKE OBRAZOVANJA

Tri su se smjera obrazovanja nadograđivala kroz povijest: razvoj sposobnosti pojedinaca, osposobljavanje za funkcije života te čuvanje, prijenos i korištenje duhovnih, kulturnih, znanstvenih i empirijskih znanja i iskustava

čovjeka (Vidulin-Orbanić, 2007). Obrazovanje najčešće znači proces. Godine 1919. E. Durkheim je odredio pojam obrazovanja kao vođenje mladih od strane starije generacije s ciljem razvoja fizičkih, intelektualnih i moralnih svojstava koje od njega zahtijeva društvo i sredina za koju je spremno (Vidulin-Orbanić, 2007). U hrvatskom je društvu obrazovanje na političko-deklarativnoj razini prihvaćeno ne samo kao osnovni pokretač gospodarskoga rasta i tehnološkoga napretka nego i kao mehanizam pravednoga (meritokratskog) dodjeljivanja društvenih položaja i nagrada (Šundalić, & Pavić, 2011)

Koristi od obrazovanja za pojedinca (i društvo) su dalekosežni. Svi naponi na poboljšanju kvalitete tog istog obrazovanja pomiču granice ljudskog znanja i osnova su ljudskog napretka. Ono obrazuje i osposobljava naciju za doba u kojem dominira znanje. Stoga se često koristi sintagma „društvo znanja“ koja upućuje na ulogu znanja kao najvažnijeg suvremenog resursa. Korisnicima obrazovne usluge daje osjećaj osobnog i intelektualnog postignuća. Dostupnost i kvaliteta obrazovanja pokazatelj je stupnja uključenosti u društvo, njegovog napretka, pozicioniranja, konkurentnosti, prosperiteta i sl. U svijetu koji obilježava sveopća konkurencija i u kojem se sve brzo mijenja, uloga obrazovanja u osposobljavanju radne snage (na svim razinama), u poticanju inovativnosti, podržavanju konkurentnosti i obogaćivanju kvalitete života je dominantna. Koristi koje dobivamo od kvalitetnog obrazovanja su dalekosežne. Ako bismo analizirali razloge uspjeha visokorazvijenih zemalja danas mogli bismo zaključiti da je većina

njih svoj ekonomski razvoj temeljila i temelji na kvaliteti obrazovanja te prilagodbi obrazovanja potrebama i zahtjevima suvremenog tržišta (Katić, 2014).

2.1 Povijest obrazovanja

Proučavajući obrazovanje u prošlosti uviđamo sljedeće osnovne odlike, odnosno težnju da se obrazovanjem oblikuje dobar, mudar i skladan čovjek. S druge strane, politika društva uvjetovala je tko će biti obrazovan – elita i građanska klasa, kasnije i čitav narod (Vidulin-Orbanić, 2007). Svrha obrazovanja u antici bila je obrazovati lijepog i dobrog čovjeka, dobrog govornika, hrabrog ratnika, krjeposnog građanina, mudrog i obrazovanog vladara. U srednjem vijeku svrha se usmjeravala na učenost i krijepost, strogost, poslušnost, molitvu i rad (Vidulin-Orbanić, 2007). Devetnaesto je stoljeće obrazovanjem težilo k razvoju svestrano harmonično–obrazovane osobe, građaninu demokratu, dok se u dvadesetom stoljeću pojavio zahtjev ka razvoju sveobuhvatne osobnosti. Istraživao se i poticao razvoj darovitosti, samostalnosti, kritičkoga mišljenja te ravnopravnosti. Kraj 20. stoljeća obilježen je i raskorakom između potreba društva i onoga što daje škola. Povijesno je mjesto nastanka pojma obrazovanja otprilike nastanak modernoga građanskoga društva koji se protivio ekonomskom utilitarizmu svoga vremena (Vidulin-Orbanić, 2007). Osnovno se obrazovanje proširilo po zapadnom svijetu težeći za ukidanjem nepismenosti i podizanjem razine socijalnog razumijevanja. Unatoč progresu, škole nisu uspjele ići u korak s velikim socijalnim promjenama koje su se odvijale. Tijekom 19. i 20. stoljeća razvio se moderni obrazovni sustav. Građanstvo se zanimalo za više stupnjeve obrazovanja poput gimnazija i sveučilišta jer je

diploma omogućavala vodeći položaj u državi. No, plemstvo je i dalje zadržalo svoje povlastice te su građani mogli zadirati samo u gospodarstvo te u srednje i više službeničke pozicije, otprilike do prvoga svjetskog rata (Vidulin-Orbanić, 2007).

20. stoljeće obilježili su internacionalni ratovi, unutrašnji konflikti i neredi kako socijalnih tako i rasnih i ideoloških skupina koji su izvršili dubok utjecaj na obrazovanje. Industrija, znanost i tehnologija donijeli su goleme promjene u društvu pa se obrazovanje počelo shvaćati kao instrument nacionalnog razvoja. U vrijeme kada su misao i tehnologije iznimno uznapredovale, odgojno–obrazovni sustav suočen je s brojnim zahtjevima koji se pred njega postavljaju. Klasična nastava unutar postojećeg odgojno–obrazovnog sustava nije dovoljno djelotvorna i nudi često samo knjiška znanja. Učenik pasivno sudjeluje u školskim, a kasnije životnim situacijama (Vidulin-Orbanić, 2007).

2.2 Vrijednosti obrazovanja

Mnogi smatraju kako je znanje jedina dugoročno održiva konkurentna prednost nacija.

I najbogatije nacije, poput zaljevskih zemalja, svoje bogatstvo pretaču u znanje. Nacije bez značajnih prirodnih resursa, a koje su se uspele visoko na ljestvici blagostanja i ugleda – kao Finska, Irska i Singapur – učinile su to na osnovi ulaganja u znanje (Moj-Posao, 2015).

Brojna istraživanja pokazuju da su učenički pristupi učenju, njihova obrazovna postignuća i aspiracije povezane i s tim koliko pozitivno učenici vrednuju obrazovanje i doživljavaju li ga instrumentom za postizanje određenih životnih ciljeva. Učenička percepcija obrazovanja kao vrijednosti ispitana je u ovome istraživanju kroz slaganje s četiri tvrdnje prikazane u Tabeli 1.

Tabela 1 Slaganje učenika osmih razreda s tvrdnjama o obrazovanju kao vrijednosti

Obrazovanje je:	Slaganje (u potpunosti se slažem + uglavnom se slažem)	Neslaganje (uglavnom se ne slažem + uopće se ne slažem)
preduvjet kvalitetnog života	2022 (89,7%)	233 (10,3%)
preduvjet dobrih prihoda	1971 (87,5%)	282 (12,5%)
preduvjet napredovanja pojedinca u društvu	1810 (80,4%)	440 (19,6%)
preduvjet bijega od siromaštva	1691 (75,3%)	557 (24,8%)

Izvor: (Ristić Dedić, & Jokić, 2014)

Podaci iz Tabele 1 pokazuju da je slaganje sa sve četiri tvrdnje izrazito visoko. Gotovo svi učenici osmog razreda se slažu s tvrdnjama „Obrazovanje je preduvjet kvalitetnog života“ i „Obrazovanje je preduvjet dobrih prihoda“. Najveća razina neslaganja, pri čemu se oko četvrtine učenika ne slaže, je kod tvrdnje „Obrazovanje je preduvjet bijega od siromaštva“.

Što pojedinac može učiniti za sebe, kako bi si osigurao dugoročnu konkurentnu prednost na tržištu rada? Klasični odgovor je: ulagati u znanje. Ipak, u današnjem brzom i često zbunjujućem svijetu racionalno se je zapitati: treba li zaista i isplati li se ulagati u znanje?

Teško je izmjeriti vrijednost svake pročitane knjige ili apsolviranog tečaja, ali vrijednost formalne edukacije donekle možemo izmjeriti. Naime, tijekom srpnja i kolovoza 2005. MojPosao je proveo veliko istraživanje o visini plaća ("salary survey") u Hrvatskoj, na verificiranom uzorku od preko 7.000 ispitanika. Iako je istraživanja bilo usmjereno prvenstveno nalaženju parametara plaća za nekih 150 tipskih radnih mjesta, dobiveni su i mnogi općeniti rezultati. Kao primjerice o visini plaće ovisno o stručnoj spremi.

Prvo i najstandardnije pitanje koje nam se nameće je: „Vrijedi li studirati?“ U današnje vrijeme mnogi poslodavci za mnoga radna mjesta više ne zahtijevaju formalne kvalifikacije. Ipak, analize pokazuje da je završetak studija i stjecanje visoke stručne spreme vrlo isplativo. Naime, istraživanja pokazuju kako radnik s visokom stručnom spremom ima u prosjeku 42,5% veću plaću od onoga sa srednjom stručnom spremom (Moj-Posao, 2015)

Poslodavci i radnici se slažu kako je znanje te adekvatno obrazovanje odlučujuća konkurentna prednost za pojedince i tvrtke. Naime, prema rezultatima, nedavno provedenog istraživanja, čak 62% poslodavaca se "slaže" ili "donekle slaže" da je ulaganje u edukaciju radnika najisplativije ulaganje za tvrtku. Preko polovice poslodavaca smatra da ne ulažu dovoljno u edukaciju svojih zaposlenika, a preko 80% posloprimaca smatra kako njihovi poslodavci ne ulažu dovoljno u njihovu edukaciju.

Međutim, najzanimljivije zvuči podatak kako bi čak 86% ispitanih radnika (od uzorka od 1.500) participiralo u trošku edukacije, kad bi njihov poslodavac platio ostatak – prosječno bi participirali s nešto preko 30%.

Ovo pokazuje da postoji širok koncenzus oko vrijednosti formalne i neformalne edukacije. Kako je pak nedostatak znanja u Hrvatskoj očit, sve sastavnice su tu. Potrebno je aktivirati katalizatore koji će omogućiti brži korak prema društvu znanja: s jedne strane uklanjanje blokada i neefikasnosti u postojećem sustavu formalne edukacije, a s druge napredak privatnog obrazovnog sektora (Moj-Posao, 2015)

3 ZNAČAJKE CJELOŽIVOTNOG OBRAZOVANJA

Cjeloživotno učenje postalo je jedna vrlo često upotrebljavana sintagma ne samo u stručnim raspravama nego i u svakodnevnom govoru. Cjeloživotno je učenje tijesno povezano s problematikom obrazovanja odraslih pa se stječe dojam da su to istoznačnice, makar one to nisu. Kako se cjeloživotno učenje povezuje i s nekim drugim konceptima, nužno je razjasniti pojam cjeloživotnog učenja prikazujući historijat nastanka koncepta i njegovu uporabu u međunarodnom kontekstu (Pastuović, 2008). Cjeloživotno učenje je koncept koji promovira postupnu preobrazbu u učeću zajednicu zadovoljnih pojedinaca, a time i kompetitivne organizacije i društva utemeljenog na neprestanom stvaranju, obnavljanju i primjeni novih znanja, vještina i stavova (vrednota). Znatiželja, radost učenja novog, motiviranost i navike neprestanog učenja stvaraju se u mlađim životnim razdobljima. Stoga su smišljen odgoj, pristupi učenju i iskustva s učenjem stečeni u obitelji i u predškolskim ustanovama osnova za kontinuirano i samoinicijativno učenje i obrazovanje tijekom cijelog života (Asoo, 2015). Važniji ciljevi cjeloživotnog učenja jesu: podizanje opće razine obrazovanosti svih građana – uključenje svih građana u taj proces, prepoznavanje, ostvarenje osobnih potencijala i sposobnosti, oblikovanje društveno aktivnih, uključenih i odgovornih pojedinaca, osposobljavanje prilagodljivih pojedinaca za snalaženje u promjenjivu radnom i društvenom okruženju, viši stupanj zapošljivosti. Ta su stremjenja posebice važna i za radne organizacije i javnu upravu, ali i cijelu društvenu zajednicu kojoj su nagle ekonomske i tehnološke promjene, kao i nepovoljni demografski procesi, nametnuli cjeloživotno učenje i obrazovanje kao nužnost obrazovne i gospodarske politike (Asoo, 2015.).

3.1 Koncept cjeloživotnog učenja

Naziv „cjeloživotno obrazovanje“ (lifelong education), odnosno „cjelo-životno učenje“ (lifelong learning), pojavio se u Engleskoj u dvadesetim godinama prošlog stoljeća. Koncept cjeloživotnog obrazovanja, odnosno učenja, potaknut je razvojem ideje i prakse obrazovanja odraslih u industrijski razvijenim zemljama Zapada kao što su Engleska, Njemačka i skandinavske zemlje. Koncept cjeloživotnog obrazovanja i njegove inačice nisu nastale u zemljama sjeverne Amerike (u SAD-u i Kanadi), nego u zemljama zapadne i sjeverne Europe (Pastuović, 2008). Pravi je zamah ideja cjeloživotnog obrazovanja dobila tek nakon Drugoga svjetskog rata. Naziv cjeloživotno obrazovanje postao je međunarodno prihvaćen na međunarodnim konferencijama o obrazovanju odraslih koje su održane u organizaciji UNESCO-a (1960. i 1965. godine). Razvoj koncepta obrazovanja odraslih bitno je pridonio formiranju koncepta cjeloživotnog obrazovanja (Jaryis, 1983).

Najuspješniji opis značajki cjeloživotnog obrazovanja glasi: „Cjeloživotno učenje zahtijeva da se obrazovanje sagleda u njegovom totalitetu. Ono pokriva formalni, neformalni i informalni oblik obrazovanja i pokušava integrirati i artikulirati sve strukture i faze obrazovanja duž vertikalne i horizontalne dimenzije. Ono je, također, karakteristično po svojoj fleksibilnosti što se tiče vremena, prostora, sadržaja, načina učenja i stoga zahtijeva samoupravljivo učenje, dijeleći nečije prosvjetljenje s drugima i prihvaćajući različite stilove i strategije učenja (Dave, 1976).

3.2 Oblici cjeloživotnog učenja

Oblici cjeloživotnog učenja su: formalno obrazovanje, neformalno obrazovanje i informalno obrazovanje. Nenamjerno je učenje iskustveno učenje (experimental learning). Iskustveno učenje nije organizirano ni strukturirano. Formalno obrazovanje je školovanje. Ono je najviše organizirani oblik učenja. Formalno obrazovanje je službeno (regularno) strukturirano učenje, organizirano od obrazovne institucije i rezultira priznatim certifikatom, tj. diplomom kojom se priznaje određeni stupanj obrazovanja. Prema Međunarodnoj standardnoj klasifikaciji obrazovanja (2000.) neformalno je obrazovanje sustavna organizirana obrazovna aktivnost koja

se može provoditi u školama i neškolskim organizacijama i uključuje osobe svih dobnih skupina, od djece do osoba treće životne dobi. Završetak nekog oblika neformalnog obrazovanja može rezultirati potvrdom o uspješno završenom obliku neformalnog obrazovanja, ali se njome ne stječe neki stupanj stručne spreme. Postoje različiti organizacijski oblici neformalnog obrazovanja kao što su: seminar, tečaj, savjetovanje, simpozij, konferencija i drugi. Za svako je neformalno obrazovanje karakteristična eksterna obrazovna potpora osobi koja uči (Pastuović, 2008).

Informalno je obrazovanje namjerno učenje bez izvanjske potpore. Njemu odgovara hrvatski naziv – samoobrazovanje. To je oblik namjernog učenja koje je manje organizirano od neformalnog obrazovanja. Neformalno obrazovanje organiziraju institucije i osobe za potrebe drugih osoba koje će uz njihovu pomoć učiti. Informalno obrazovanje pokreće i organizira sama osoba koja će učiti bez izvanjske pomoći drugih. Samoobrazovanje (self-education, Selbstbildung) može biti potpuno samostalno (pojedinač samostalno određuje cilj svojega učenja, planira, organizira i vrednuje rezultate svojega učenja) ili pri tome može zatražiti određenu pomoć drugih pojedinaca i institucija (Matković, & Poljak, 1989.). Nenamjerno ili iskustveno učenje (experiential learning, learning by doing, incidental learning) zbiva se u različitim životnim ulogama; uloži učenika, radnoj, obiteljskoj/roditeljskoj, političkoj, rekreativnoj, ratnoj i drugim. Iskustveno je učenje najčešće nesvjesno. Uči se radeći i prolazeći kroz različite životne situacije. Pri tome aktivnosti kojima se stječe iskustvo nisu motivirane učenjem, nego zadovoljavanjem različitih ekonomskih, socijalnih i samoostvarujućih motiva. Radom se stječu i usavršavaju različite vještine, što ne znači da zaposlenici rade da bi vježbali, nego rade zato da bi zaradili, ostvarili se u radu itd. Pri iskustvenom učenju osoba ne mora biti svjesna da je nešto naučila, odnosno da se nenamjernim učenjem promijenila. Cjeloživotno učenje ne zamjenjuje tradicionalno školovanje, što se u početku smatralo mogućim, a zbog nedostataka školovanja i poželjnim, nego je to fleksibilni sustav oblika učenja koji omogućuje cjeloživotno stjecanje i razvijanje kompetencija koje su ljudima potrebne za život u odrasloj dobi.

3.3 Međunarodni programi koji se bave cjeloživotnim učenjem

Program Leonardo Da Vinci koji je djelovao od 1995. godine nastao je iz potrebe da se Europljane pripremi za ulazak na tržište rada. Cilj tog programa jest pomoći ljudima da unapređuju svoje vještine tijekom cijelog života. Programi su otvoreni u 31 državi. Program Socrates je još jedan od međunarodnih programa koji se bavi cjeloživotnim učenjem. U taj program je uključeno oko 30 europskih zemalja. Glavni cilj ovog programa je izgraditi Europu znanja i na taj način dati bolji odgovor na velike promjene u ovom stoljeću. Ovaj program također promiče mobilnost i inovacije (Mzos, 2015). Program za cjeloživotno učenje (Lifelong Learning Programme) program je Europske Unije usmjeren na sve razine obrazovanja i stručnog usavršavanja. Pod pojmom cjeloživotnog učenja podrazumijevaju se sve aktivnosti vezane za učenje tijekom cijelog života, a s ciljem unaprjeđenja znanja, vještina i sposobnosti. Program pokriva razdoblje od 2007. do 2013. godine a za njegovu provedbu na europskoj razini za navedeno razdoblje izdvojeno je 6.9 milijardi eura, što ga čini najvećim europskim programom u području obrazovanja. Cilj programa je doprinijeti razvoju Europe kao naprednog društva znanja s održivim gospodarskim razvojem (Mzos, 2015).

Program za cjeloživotno učenje sastoji se od četiri sektorska potprograma (Mzos, 2015):

1. Comenius (predškolski odgoj i školsko obrazovanje),
2. Erasmus (visokoškolsko obrazovanje),
3. Leonardo da Vinci (strukovno obrazovanje i osposobljavanje),
4. Grundtvig (obrazovanje odraslih).

Dva komplementarna programa: Transverzalni program (suradnja i inovacije u području cjeloživotnog učenja unutar Europske unije, učenje stranih jezika, razvoj inovativnih informatičkih i komunikacijskih tehnologija, širenje

i korištenje rezultata programa) i Jean Monnet (potpora institucijama koje se bave europskim integracijama) (Mzos, 2015). Programi cjeloživotnog učenja prisutni su sve više i u Hrvatskoj, a provode se i organiziraju na razini lokalnih vlasti (gradovi i općine) te raznih stručnih službi (Zavodi za zapošljavanje).

4 ZAKLJUČAK

Ljudi su postali temeljni kapital poduzeća, a ne više samo sredstvo obavljanja određenih poslova. Postali su investicija koju valja razvijati te u koju je potrebno ulagati da bi dala što bolje rezultate te postala rentabilna. U današnjem užurbanom i turbulentnom svijetu čovjek je prisiljen trajno učiti kako bi bio u mogućnosti pratiti promjene, zadovoljiti svoje potrebe i interese i biti aktivni član društva. Motivacija i raznolikost mogućnosti obrazovanja osnovni su uvjet za uspješno učenje. Vrijednosti obrazovanja svi ćemo spoznati u jednom trenutku naših života. Znanje i obrazovanje je nešto što nam nitko ne može oduzeti i zato bismo objeručke trebali prihvaćati svaku novinu u tom području te bismo trebali stremiti što većoj znatiželji i zainteresiranosti različitih sfera učenja. Cjeloživotno učenje potrebno je svim naraštajima zbog osiguranja jednakih prava na kvalitetan i aktivan život. Nikada nije kasno dodatno se obrazovati, steći konkretna znanja, nadopuniti postojeće „rupe“ obzirom da današnje tržište rada vrvi nezaposlenim osobama kojima bi možda baš određena kompetencija nedostajala da ostvare daljnju karijeru. Obzirom da bi gotovo 90% zaposlenih sudjelovalo u raznim oblicima dodatnog obrazovanja, čak i djelomično na vlastiti trošak, znači da je vrijednost istog vrlo visoka te da je cjeloživotno učenje u Hrvatskoj na vrlo visokoj cijeni što bi poslodavcima trebao biti pokazatelj visoko motivirane radne snage.

Ljudski potencijal zaista predstavlja potencijal koji valja razvijati i nadopunjavati jer mogućnosti su beskonačne.

CITIRANI RADovi

Asoo - *Cjeloživotno učenje i obrazovanje odraslih*. Izvor s World Wide Web. Dostupno na: http://www.asoo.hr/UserDocsImages/TCU%20NSB/2013/Integralno%20CU%20i%20OO_za%20javnu%20raspravu.pdf

Dave, R. H. (ed.) (1976). *Foundations of Lifelong Education*. New York: Pergamon Press, str. 35-36

Jarvis, P. (1983). *Adult and Continuing Education*. New York: Croom Helm. Key Competencies: A developing concept in general compulsory education (2002). Brussels: Eurydice.

Katić, S. (2014) *Marketing privatne obrazovne institucije*, Magistarski rad, Osijek: Ekonomski fakultet
Koncepcija i odrednice cjeloživotnog učenja. Izvor s World Wide Web. Dostupno na:
file:///D:/Downloads/Cjeloživotno-ucenje.pdf

Matković, I., Poljak, V. (1989). *Samoobrazovanje*. U: Potkonjak, N. i Šimleša, P. (ur.) (1989). Pedagoška enciklopedija. Beograd: Zavod za izdavanje udžbenika, Zagreb: IRO Školska knjiga, Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Titograd: Republički zavod za unapređivanje vaspitanja i obrazovanja, Novi Sad: Zavod za izdavanje udžbenika

Pastuović, N., (2008), *Cjeloživotno učenje i promjene u školovanju*, *Odgojne znanosti*, Vol 10 No 2, str. 253-267

Program za cjeloživotno učenje. Izvor s World Wide Web. Dostupno na:
<http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2935>

Ristić Dedić, Z., Jokić, B., *O učenju 2014*. Izvor s World Wide Web. Dostupno na:
<https://www.idi.hr/ucenje2014/izvjestaj2.pdf>

Šundalić, A., Pavić, Ž., (2011), *Između vrijednosti obrazovanja i negativnoga sociokulturnog nasljeđa*, *Društvena istraživanja*, Vol 20 No 4(114)

Vidulin-Orbanić, S., "*Društvo koje uči*": *povijesno–društveni aspekti obrazovanja*, *Metodički obzori* 2(2007)1, dostupno na: file:///D:/Downloads/Microsoft_Word_VIDULIN_HR.pdf

Vrijednost obrazovanja. Izvor s World Wide Web. Dostupno na: <http://www.moj-posao.net/Vijest/60703/Vrijednost-obrazovanja/2/>

Datum prve prijave: 21.02.2016.

Datum prijema korigovanog članka: 04.04.2016.

Datum prihvatanja članka: 01.06.2016.

Kako citirati ovaj rad? / How to cite this article?

Style – APA Sixth Edition:

Ćorluka, A. S., Deželić, S., & Štimac, H. (2016, July 155). *Cjeloživotno učenje i vrijednost obrazovanja*. (Z. Čekerevac, Ed.) *FBIM Transactions*, 4(2), 66-72. doi:10.12709/fbim.04.04.02.06

Style – Chicago Sixteenth Edition:

Ćorluka, Ana Skledar, Sendi Deželić, and Helena Štimac. 2016. "Cjeloživotno učenje i vrijednost obrazovanja." Edited by Zoran Čekerevac. *FBIM Transactions* (MESTE) 4 (2): 66-72. doi:10.12709/fbim.04.04.02.06.

Style – GOST Name Sort:

Ćorluka Ana Skledar, Deželić Sendi and Štimac Helena *Cjeloživotno učenje i vrijednost obrazovanja* [Journal] // *FBIM Transactions* / ed. Čekerevac Zoran. - Belgrade : MESTE, July 155, 2016. - 2 : Vol. 4. - pp. 66-72.

Style – Harvard Anglia:

Ćorluka, A. S., Deželić, S. & Štimac, H., 2016. *Cjeloživotno učenje i vrijednost obrazovanja*. *FBIM Transactions*, 155 July, 4(2), pp. 66-72.

Style – ISO 690 Numerical Reference:

Cjeloživotno učenje i vrijednost obrazovanja. **Ćorluka, Ana Skledar, Deželić, Sendi and Štimac, Helena**. [ed.] Zoran Čekerevac. 2, Belgrade : MESTE, July 155, 2016, *FBIM Transactions*, Vol. 4, pp. 66-72.